

УДК 811-047.37

Підгорна А. Б.

канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Лінгвокультурологія виокремилася як напрямок мовознавства порівняно нещодавно. Наразі можна спостерігати дослідження, що носять не загальнотеоретичний, а більш прикладний характер, зокрема вчені вивчають культурну маркованість фразеологічних одиниць, культурні концепти на матеріалі текстів різних стилів та жанрів, лексикографічні властивості довідників та словників, що мають культурологічну спрямованість тощо. Окрім того, спостерігаються

перспективи для розвитку нових об'єктів дослідження у лінгвокультурологічному руслі.

Важливим у лінгвокультурологічних доробках є розгляд того чи іншого явища як в контексті мови, так і в контексті культури. У зв'язку з цим, можна відзначити інтеграцію методів обох ключових дисциплін – лінгвістики та культурології. Певні культурні властивості народу знаходять своє відображення у мовних зразках, а використання належних методів дослідження уможливорює їх виявлення і адекватну інтерпретацію, що сприяє пізнанню культури та особливостей мови народу. До таких методів можна віднести системно-структурний метод, метод концептуального аналізу, метод фреймового аналізу, метод польової етнографії, експериментальний метод, соціолінгвістичний та описовий методи, метод компонентного аналізу, дистрибутивний, зіставний та багато інших. Як ми можемо побачити, деякі з окреслених методів можна схарактеризувати як загальнонаукові, деякі є більш типовими для культурологічних досліджень, але багато з перелічених методів є чисто лінгвістичні. У той же час, саме сукупне використання цього методологічного різноманіття надає можливість отримувати повноцінні результати.

Як культура, так і мова є знаковими (семіотичними) системами. Вони зберігають, перетворюють та передають інформацію через століття. Мова є одним із засобів передачі культурної інформації і сама по собі вважається частиною культури. Номінативні одиниці, що функціонують у мові, можна розглядати з точки зору наявності в них культурних сем, культурного фону чи конотацій. Культурні семи як елементи значення позначають різноманітні культурні реалії. Культурним фоном вважають ідеологічно маркований культурний зміст лексичних одиниць. Культурними конотаціями називають емоційно-оцінні, експресивні та функціонально-стилістичні семантичні відтінки, що можуть бути зумовлені культурними настановами чи пріоритетами [2, с. 303].

У той же час, слід відзначити, що велика кількість дослідників, що працюють у руслі лінгвокультурології, зосереджують свою увагу на вивченні концептів та їх лінгвокультурологічного наповнення разом із мовною репрезентацією. Зокрема, А. М. Приходько сприймає концепт як одну з ключових одиниць лінгвокультурології та підкреслює вагомість концептуального аналізу для цієї дисципліни [1, с. 125]. Найбільш цікавими є саме ті концепти, які відбивають специфічну логіку сприйняття оточуючого світу, яка характеризує носіїв певної лінгвокультури. Такі концепти є своєрідними ключами до пізнання лінгвокультури. Такі концепти є своєрідними ключами до пізнання етностильності даної культури, стереотипів поведінки та умов життя етноспільноти.

Важливо, однак, розрізняти поняття концептосфера та менталітет. Останній є способом сприйняття та розуміння дійсності, що являє собою сукупність когнітивних стереотипів, які характеризують певну особистість або соціальну / етнічну групу людей. Концептосфера ж, у свою чергу, є інформаційною базою когнітивної свідомості народу чи окремої особистості. Концепти формуються завдяки індивідуальній пізнавальній діяльності, зокрема через спілкування, навчання або читання. При концептуальному аналізі об'єктом дослідження виступають смисли, які несуть окремі лексеми, граматичні категорії або тексти. Для повноцінного аналізу концепту доречним є залучення великого різноманіття контекстів вживання лексем-репрезентантів, структурування концепту на концепти нижчого рівня, виокремлення найхарактерніших ознак.

Отже, перелік методів, що застосовуються у лінгвокультурологічних дослідженнях, є досить численним, що пояснюється багатоаспектністю об'єктів дослідження та різноплановістю підходів до їх вивчення. Центральними поняттями можемо вважати лінгвокультуреми, концепти, поняття ментальності та концептосфери. Основна увага приділяється культурно маркованим одиницям, що уможливають пізнання культури народу через мову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики [Текст] / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія [Текст] / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.